

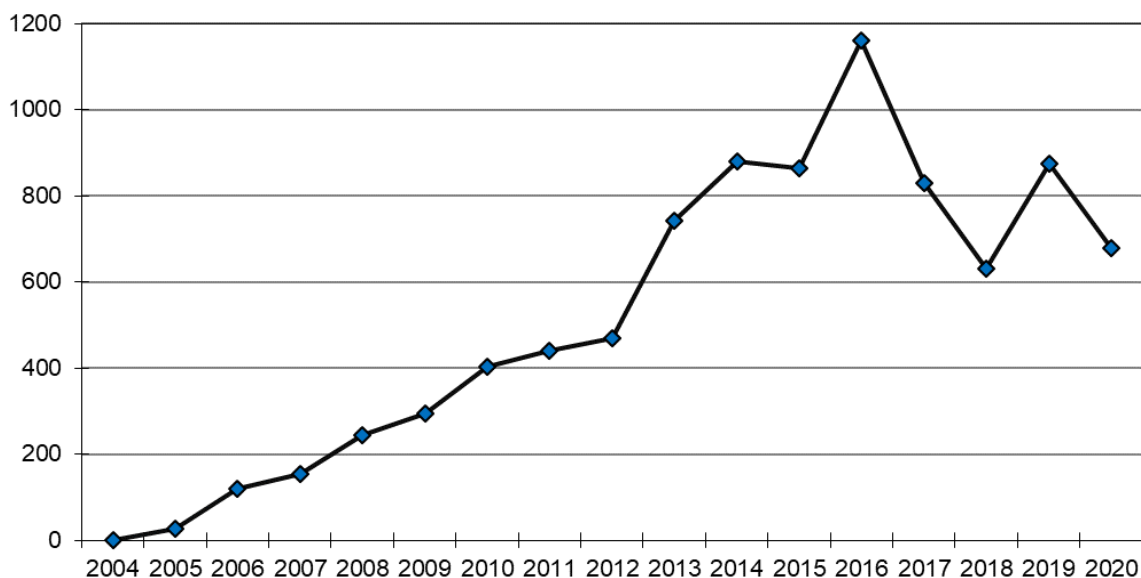
Kirkkonummen Gaddenien merimetsoyhdyskunnan kasvistoseuranta 2006-2020

Terhi Rytteri/SYKE 20.8.2020

Kirkkonummen Gaddenien saariryhmän (Östergadden, Södra Gadden ja Västergadden) linnustonsuojelualueella on pesinyt merimetsoyhdyskunta vuodesta 2005 lähtien. Tällöin merimetsot asuttivat Gaddenit 28 parin voimin. Sen jälkeen kanta lähti tasaiseen kasvun saavuttaen 1160 parin huipun vuonna 2016. Tämän jälkeen parimäärä on ollut laskusuunnassa. Vuonna 2020 yhdyskunnassa oli 678 paria, jotka olivat hajaantuneet pienempiin ryhmiin osin lähiluodoille. Ilmeisesti osa yhdyskunnasta oli muuttanut Espoon Långörenille. (kuva 1)

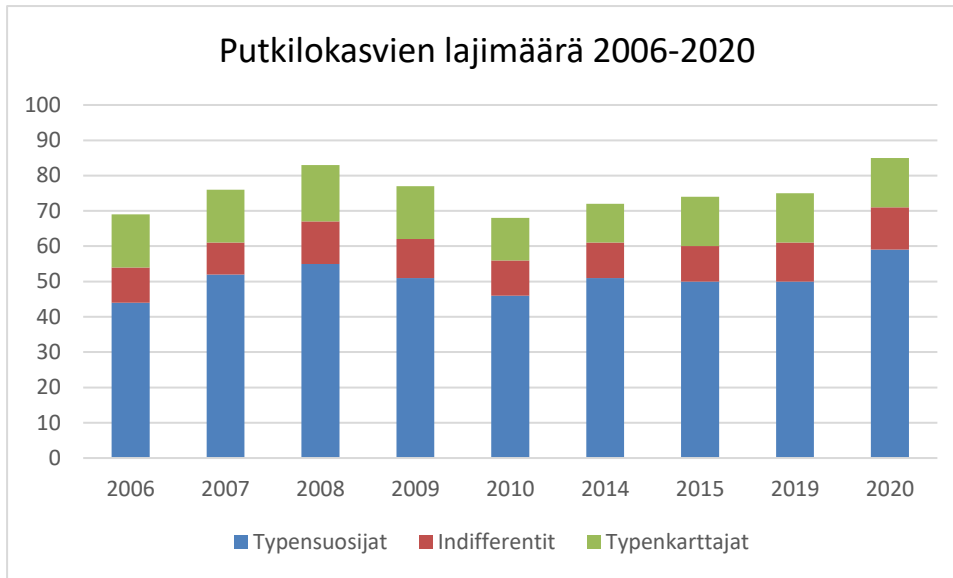
Kasvistoseuranta aloitettiin vuonna 2006 ja tuorein seuranta tehtiin 2020. Seurantamenetelmä on ollut yksinkertainen: lajiluettelon kokoaminen kultakin käynniltä sekä valokuvien ottaminen. Lajien välisiä runsaussuhteita ei erikseen tutkittu, koska se olisi vaatinut huomattavasti työläämpää menetelmää pysyvine seuranta-aloineen. Seurantakäynnit ovat ajoittuneet elo-syyskuulle saaren rauhoitusajan päätyttyä.

Merimetsoparien määrä Gaddeneilla 2005-2020

Kuva 1: Merimetsokannan kehitys Kirkkonummen Gaddeneilla 2005-2020 (lähde: Suomen ympäristökeskus)

Putkilokasvien lajimäärä saarilla on pysynyt varsin saman suuruisena vaihdellen kesällä 2010 havaituista 68 lajista ennätysvuosien 2008 84 lajiin ja 2020 85 lajiin (kuva 2). Merkittävin selitys lajimäärän vaihteluun on sääolot: erittäin kuivina kesinä kasvillisuus kuivuu elokuuhun mennessä niin, että monet lajit eivät enää ole lainkaan havaittavissa tai tunnistettavissa. Gaddenien kasvillisuus on koko ajan ollut mosaiikkimaista. Merimetsoyhdyskunta ei suurimmillaankin ollessaan vallannut koko aluetta, joten kasvillisuutta on koko ajan säilynyt jossakin päin saarta pesimäalueiden ulkopuolella. Merimetsojen vaihtaessa paikkaa saaren sisällä kasvilajisto on päässyt nopeasti elpymään kertaalleen lantakuorman alle jääneillä paikoilla.

Kuva 2: Putkilokasvien lajimäärä Gaddeneilla 2006-2020. Kasvilajit on luokiteltu typen suosijoihin, typen karttajiin ja typen suhteen indifferenteihin lajeihin.

Muutoksia lajistossa

Gaddenit ovat olleet lintuluoto jo ennen merimetsoja. Etenkin lorkkien lannoittava vaikutus näkyi jo alkujaankin varpukasvien, kuten mustikan, puolukan ja variksenmarja puuttumisena lajistosta. Myös katajaa oli saarilla niukasti jo ennen merimetsoja. Kataja olikin merimetsojen saavuttua ensimmäisten häviäjien joukossa – ainoat elävät pensaat nähtiin vain vuonna 2006, jonka jälkeen ne kuolivat. Muista puuvartisista lajeista mänty oli hävinnyt 2007, hieskoivu 2009, terttuselja 2010 ja viimeisenä tervaleppä 2010 jälkeen.

Typpeä karttavista kasvilajeista sarjakeltano ja hopeahanhikki olivat alun perinkin vähälukuisia ja ne olivat hävinneet lajistosta 2008. Typenkarttajina pidetyistä lajeista ruoholaukka ja keltamaksaruoho viihtyvät yleisesti lintuluodoilla, niin myös Gaddeneilla. Morsinko ja suomenlahdennurmikohokki pärjäävät merimetson seuralaisina myös hyvin. Metsäkasvina paremmin tunnettu metsäalvejuuri näyttää tekevän paluuta Östergaddenille, jonka kasvillisuus on palautunut merimetsoyhdyksunnan siirryttyä sieltä pois. Vähäravinteisten paikkojen kasvina tunnettu ahosuolaheinä kukki elokuussa 2020 runsaana kallioilla. Typenkarttajalajien osuus on seurannan aikana hieman laskenut reilusta 20 %:sta vajaaseen 20 %:iin.

Typensuosijalajit viihtyvät lintuluodoilla hyvin. Niiden osuus Gaddenien kasvilajistosta on vaihdellut 65-70 % välillä. Kaikilla seurantakerroilla runsaina esiintyviä lajeja ovat mm. isomaksaruoho, pietaryrtti, merisaunio, tummarusokki, kannusruoho, rantakukka, rantatädyke ja keto-orvokki, sekä aiemmin mainitut typenkarttajat ruoholaukka ja keltamaksaruoho. Vuosien välillä on runsausvaihteluita, vaikka niitä ei varsinaisesti mitattu: useimpina vuosina merisaunio on valtalaji, joinakin kesinä saari on kukkinut sinisenä ruoholaukkaa ja keto-orvokkia. Nokkonen vaikuttaisi vuosien varrella runsastuneen. Se on asettunut etenkin kalliopainanteisiin, joihin ravinteet kertyvät. Jostakin syystä leveäosmankäämeä ei ole näkynyt vuoden 2010 jälkeen, vaikka se viihtyy hyvin rehevöityneillä kasvupaikoilla.

Seurannan aikana saarille on tullut **uusiakin lajeja**. Vieraslaji kurturuusu havaittiin ensimmäisen kerran vuonna 2010. Se yritettiin kaivaa ylös 2019, mutta laji lähti uuteen kasvuun maahan jääneistä juurakonpaloista. Punasavikka havaittiin ensimmäisen kerran vuonna 2014 ja se on nykyisin saarilla melko runsas, leskenlehti löytyi vuonna 2015, karhunköynnös 2019 ja ketomaruna hieman yllättäen 2020 – olisiko tämä suurikokoinen laji voinut aiemmin jäänyt huomaamatta?

Tyypillisistä merenrantalajeista saarilla havaitaan silloin tällöin merisinappia, keltamaitetta ja luhtavuohennokkaa. Merisinappi on yksivuotinen laji, joka saattaa välillä olla poissa. Keltamaite ja luhtavuohennokka ovat monivuotisia, joten ehkä ne ovat vain jääneet välillä huomaamatta.

Yhteenvedona voi todeta, että puiden häviämistä lukuun ottamatta mitään merkittäviä muutoksia putkilokasvien lajimäärissä ei ole merimetsojen aikana tapahtunut. Mikään uhanalainen tai harvinainen laji ei ole lannasta kärsinyt. Loppukesän kukkaloisto saattaa sen sijaan olla hyödyksi monille hyönteisille: aurinkoisina kesäpäivinä kukissa vierailee runsain mitoin perhosia ja mesipistiäisiä.

2007

2014

2020